

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar
Vadgazdamérnök alapképzési szak

**Az emberi zavarás hatásának vizsgálata a mezei nyúl és fácán
viselkedésére**

Belső konzulens: Dr. Bíró Zsolt

Egyetemi docens

intézete/tanszéke: Vadgazdálkodási és
Természetvédelmi Intézet/Vadbiológia és Vadgazdálkodási Tanszék

Készítette: Béres Gábor Viktor

Szent István Campus

2024

Az emberi zavarás hatásának vizsgálata a mezei nyúl és fácán viselkedésére

Béres Gábor Viktor

Vadgazda mérnök szak, alapképzés, nappali

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet / Vadbiológia és Vadgazdálkodási Tanszék

Belső témavezet: Bíró Zsolt, egyetemi docens, Vadbiológia és Vadgazdálkodási Tanszék

Szakedolgozatom témája az emberi zavarás hatásának vizsgálata a mezei nyúl és fácán viselkedésére. Azért esett erre a témára a választásom, mert kíváncsi voltam, hogy az emberi jelenlét milyen hatást gyakorol ezekre az apróvadakra különböző formákban. Zavaró hatással van-e számukra, ha egyedül közeledünk feléjük? Csoportosan történő zavarásnál hogyan reagálnak a fácánok és mezei nyulak? A kutya jelenlététől milyen gyorsan távolodnak el ezek az állatok és hogy ragálnak-e mondjuk egy gépjármű mozgására? Milyen irányba menekülnek a különböző zavarások során? Milyen távolságokra kelnek fel a zavaró tényezőtől? Messzebbre menekülnek a gyalogos elől, mint az autó elől? Kimutatható preferált menekülési irány? A céljaim ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása volt.

Az ember nagyon sokféle módon tud zavarást gyakorolni az apróvadak számára. Ez lehetséges személyesen például turisták gyalogolásával, gépjárművel való közlekedéssel, kutya sétáltatással, de gondolhatunk itt a városok kialakítására és a mezőgazdaság fejlődésére. A személyes jelenléttel megzavarhatjuk a mezei nyulak, vagy fácánok táplálkozását és nyugalma. Gépjárművel való közlekedéssel a mezőgazdasági táblák mellett rengeteg gázolás történik, amivel nagy veszteségeket tudunk okozni az állományoknak. Az urbanizáció miatt elvesztik az állatok a természetes élőhelyeiket és egyre kevesebb bejárható tér áll rendelkezésükre. Különböző fajcsoportok viszont megtalálják a városokban is a számukra megfelelő élőhelyet.

Az apróvadak aranykora országunkban egy évszázaddal ezelőtt volt. A két világháború közötti időszakban viszont a mezőgazdaság fejlődése drasztikus élőhelycsökkenést eredményezett. Az 1960-as években a mezei nyúl állomány elérte az 1,2 milliós számot, de az 1990-es évekre szinte megfeleződött. Ez hatott a hasznosítás arányára is, ugyanis a 400.000-es elejtés 150-200ezerre csökkent. A mostani évekbe kijelenthető, hogy a hasznosítási adatok folyamatosan csökkennek.

A fácán Magyarországon talán az egyik legfontosabb apróvad faj. Vadászati csúcspontja az 1970-es években volt. Ekkor a létszám közel 2,5 millió példány volt. Azonban ettől az évtől a jelentett fácán létszám folyamatosan csökkent, szinte a kezdeti érték harmadára esett vissza. Azóta körülbelül 700 ezer példány körül ingadozik a jelentett fácán állomány mennyisége.

A számok csökkenését az is okozza, hogy a vadásztársaságok nem tartják fontosnak a ragadozógazdálkodást. A ragadozó állomány jelentős mértékben növekedni kezdtek.

A lakóhelyemen két kijelölt területen vizsgáltam meg, hogy a mezei nyúl és fácán hogyan reagál a különböző zavarási formákra. Megnéztem, hogy egyszemélyes gyalogos, csoportos, kutyás és autós formában milyen irányba menekültek és hogy milyen közel engedtek magukhoz. Az így kapott adatokat egy jegyzőkönyvbe vettem fel, amiből grafikonokat készítettem és χ^2 teszteket. A módszerek lényege az volt, hogy kiderüljön, hogy az ember személyes jelenlét, hétköznapi viselkedéssel mennyire zavarja meg ezeket a fajokat.

A zavarások folyamán összesen 58 mezei nyulat láttam, amiből 38 kezdett el menekülni. Fácánból összesen 15-öt, amiből 9 indult el a zavarásra. A különböző formánál változó volt, hogy mennyire engedtek közel magukhoz az egyedek. Összegezve kimondható, hogy ha egyedül jártam az útvonalakat, akkor a preferált menekülés kezdete 11 – 15m között volt a mezei nyulaknál, fácánnal viszont ez a távolság 0 – 10m volt. Bevárták azt a távolságot, ahol már nem érezték magukat biztonságban. Nem jellemző az ennél messzebből való elindulás, de ennél korábbi sem. Az autó menet közben nem zavarta az állatokat. Felemelték a fejüket, de nem menekültek el.

Amikor csoportosan voltam az útvonalakon akkor már nem engedtek ilyen közel. Eredményül azt kaptam, hogy a nyulak a több személyes zavarásnál előbb kezdtek el menekülni, mint az egyszemélyes gyalogos formánál. Ez a távolság a 16 – 20m között volt, vagy annál messzebbi. Fácánnál ez 6 – 10 m és 11 – 15m volt.

A kapott adatok alapján kijelenthető, hogy van preferált menekülési iránya a mezei nyulaknak, ami vagy az Észak – Keleti, vagy pedig a Keleti irány lehet. Itt voltak a legmagasabbak az adatok. Ez magyarázható azzal, hogy ezekben az irányokban voltak olyan búvóhelyek, ahol biztonságba érezték magukat. A fácán esetében kevés adatom volt, amiből nem lehet pontos statisztikai eredményeket közölni.